ребенка, который ввиду отсутствия родительского контроля зачастую становится свидетелем культа жестокости, сцен насилия, порнографии и прочей информации, способной нанести вред здоровью ребенка, нормальному нравственному, духовному, психическому и физическому развитию. Ввиду отсутствия, в силу возраста, сформированной способности фильтровать и критически оценивать поступающую информацию дети и подростки не осознают степень риска, тем самым подвергают себя опасности. Обучать ребенка критической оценке, осмыслению полученной информации, основанному на нравственных, семейных и культурных ценностях — неоценимый вклад в разрешение проблемы информационной безопасности. Так, отдельные положения, направление на недопущение деструктивного информационное воздействие на личность, общество, дискредитацию идеалов и традиционных ценностей нашли свое отражение в гл.12 — «Сохранение традиционных устоев и ценностей» Концепции Национальной безопасности Республики Беларусь.

Информационная безопасность ребенка — задача, которая решается не только на уровне семейного воспитания, образовательного процесса, но и на уровне Церкви и государства [5, 100-101].

---

1. Влияние на детские СМИ [Электронный ресурс]. — Режим доступа: https://education.stateuniversity.com/pages/2212/Media-Influence-on-Children.html. Дата доступа 27.11.2019
2. Закон Республики Беларусь «О правах ребёнка» [Электронный ресурс]. — Режим доступа: https://belzakon.net. — Дата доступа: 17.11.2019.
3. Концепция информационной безопасности Республики Беларусь. Ст.46-47 / – [Электронный ресурс. — Режим доступа: http://president.gov.by/uploads/documents/2019/1post.pdf. — Дата доступа: 27.11.2019.
4. Концепция национальной безопасности Республики Беларусь [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://kgb.by/ru/ukaz575//1. — Дата доступа: 27.11.2019.
5. Соколов, И.А. Развитие информационного общества в России и актуальные проблемы информационной безопасности / И.А. Соколов, К.К. Колин // Информационное общество. — 2009. — № 4–5. — С. 98–106.

Бяляева Галіна Міхайлаўна,

выкладчык УА “Рэчыцкі дзяржаўны педагагічны каледж”

Фарміраванне нацыянальнай самасвядомасці дзяцей ад 5 да 7 гадоў праз выкарыстанне дыдактычных гульняў этнакультурнага накірунку

Нацыянальнае выхаванне ў Рэспубліцы Беларусь з’яўляецца адным з найважнейшых кампанентаў адукацыйнага працэсу, накіраванага на выхаванне такіх якасцей асобы дзіцяці, як патрыятызм, паважлівае стаўленне да культуры свайго народа, пачуццё ўласнай годнасці і інш. У апошнія гады праблема фарміравання нацыянальнай самасвядомасці стала прадметам пільнага вывучэння, што абумоўлена агульнай тэндэнцыяй развіцця сучаснай адукацыі ў кірунку паглыблення яго рэгіяналізацыі. Аднак працэс абуд-

жэння нацыянальнай самасвядомасці, працэс выхавання будзе паспяховым толькі пры наяўнасці пэўных стымулаў, якія будуць выклікаць станоўчыя эмоцыі, спрыяць фарміраванню пачуцця ўласнай годнасці, нацыянальнага гонару, цікавасці і павагі да людзей сваёй і іншых нацыянальнасцей.

Шматлікія айчынныя даследчыкі (Л. М. Варанецкая, Д. М. Дубініна, Я. Л. Каламінскі, Л. Я. Ніканава, Л. А. Панько, Н. С. Старжынская і інш.) падкрэслівалі, што дашкольны ўзрост характарызуецца інтэнсіўным уваходжаннем дзіцяці ў сацыяльны свет, сензітыўнасцю фарміравання першапачатковых уяўленняў пра сябе і грамадства, чуллівасцю і цікаўнасцю. У гэты перыяд адбываецца фарміраванне пачаткаў нацыянальнай самасвядомасці, прывіваецца любоў да культуры свайго народа, развіваецца пачуццё павагі да прадстаўнікоў іншых культур.

Важным прынцыпам развіцця маўлення і культуры маўленчых зносін з'яўляецца прынцып мульцікультурнасці — арыентацыі на асваенне нацыянальнай культуры ў адзінстве з агульначалавечымі каштоўнасцямі. Незалежна ад мовы навучання (беларускай ці рускай) у працэсе яго ажыццяўляецца нацыянальная культурная сацыялізацыя дзіцяці, фарміраванне нацыянальнай самасвядомасці [2, 5].

Аналіз псіхолага-педагагічнай літаратуры паказаў, што педагагічнае канструяванне адукацыйнага асяроддзя з'яўляецца адной з малараспрацаваных праблем, таму стала відавочнай аб'ектыўная неабходнасць поўнамаштабнага даследавання адукацыйнага асяроддзя, у якім фарміруецца і развіваецца нацыянальная свядомасць і самасвядомасць дзяцей.

Культурна-педагагічная спадчына кожнага народа змяшчае ў сабе адукацыйна-выхаваўчы патэнцыял, які можа быць паспяхова рэалізаваны ў адукацыйным працэсе са спецыфічнай этнакультурнай скіраванасцю. Культурная традыцыя праяўляецца ў духоўных, маральных каштоўнасцях народа, дапамагае фарміраваць у дзіцяці ўяўленні пра дабро і зло, пра народны ідэал, які грунтуецца на хрысціянскіх каштоўнасцях. Агульнавядома, што праваслаўе заўсёды давала прыклад таго, як трэба чалавеку жыць, пераадольваць цяжкасці, прапагандавала развіццё маральных пачуццяў (сумленнасці, спагады і суперажывання, даверу і адносін да людзей; абавязку), выхаванне высокіх маральных якасцяў (дабрыні, літасці, справядлівасці, сціпласці, працавітасці), фарміраванне нормаў паводзін (ветлівасці, тактоўнасці, павагі да старэйшых і інш.).

Напрыклад, пры рэалізацыі адукацыйнай галіны “Дзіця і грамадства” ў старэйшай групе мэтазгодным прадстаўляецца выкарыстанне арнаменту, які з'яўляецца распаўсюджанай формай выражэння культуры многіх народаў. Беларускія ўзоры — самабытныя каларытныя элементы, унікальныя сваім старажытным паходжаннем, а таксама арыгінальным выглядам. Іх вывучэнне працягваецца з XIX стагоддзя, і ўвесь аб'ём назапашаных ведаў можа расказаць пра многае, бо кожны ўзор беларускага арнаменту мае сваё пэўнае значэнне: чалавек, маці, сям'я, каханне, дзеці, дабрабыт, ураджай, дрэва, лес,

жыццё, росквіт і г.д. Таму на прыкладзе сімвалаў, даступных для разумення дзяцей ад 5 да 7 гадоў, неабходна падвесці выхаванцаў да разумення таго, што знакі не проста пазначаюць, а апісваюць, раскрываюць пяўныя з'явы і народныя традыцыі.

Вывучэнне практыкі работы сучасных дашкольных устаноў Рэспублікі паказвае, што этнакультурная адукацыя дзяцей рэалізуецца ў асноўным як пазнавальны працэс, накіраваны на засваенне дашкольнікамі канкрэтных звестак пра культуру. Пры гэтым амаль не ўлічваецца значнасць засваення выхаванцамі пэўных культурных мадэляў, іх запатрабаванасць у самастойным вырашэнні дзецьмі жыццёвых сітуацый. Культурныя мадэлі — гэта спосаб арганізацыі культурных ведаў і мадэлі паводзін, якія адрозніваюць адну культуру ад іншай і рэалізуюцца ў артэфактах культуры, традыцыях, у асаблівасцях паўсядзённых паводзін. Акрэсленая праблема ставіць на першы план неабходнасць распрацоўкі тэхналагічнага накірунку станаўлення этнакультурнай адукаванасці асобы дзіцяці дашкольнага ўзросту [1, 21-22].

Этнакультурнае выхаванне дзяцей дашкольнага ўзросту разумеецца як мэтанакіраваны працэс, які ўлічвае асобасную значнасць для кожнага дзіцяці засвоеных ім культурных мадэляў (канкрэтных этычных норм, звестак пра культуру), запатрабаванасць гэтых мадэляў ва ўласным самастойным вырашэнні жыццёвых сітуацый. Неабходна памятаць, што дашкольны ўзрост — гэта перыяд жыцця дзіцяці, у якім вядучым відам дзейнасці з'яўляецца гульня. Выкарыстанне спецыяльна падабраных дыдактычных гульняў дапаможа педагогам павысіць узровень сфарміраванасці нацыянальнай самасвядомасці выхаванцаў.

Напрыклад, дзеці ад 5 да 7 гадоў могуць стварыць дыдактычную гульню ў выглядзе паштоўкі "Жадаю сябру" ў тэхніцы аплікацыі з выкарыстаннем сімвалаў і агучыць свае пажаданні. Беручы ўдзел у працэсе стварэння гульні, выхаванцы ў дзейснай форме спазнаюць і адлюстроўваюць элементы этнакультуры.

Дыдактычнай задачай гульні "Жывое даміно" з'яўляецца параўнанне і называнне элементаў арнаменту. Правілы гульні: знайсці таварыша, у якога ў руцэ картка з такім жа элементам, узяць яго за руку і ўтварыць з ім пару. Выхавальнік дае дзецям у рукі карткі з элементамі і прапаноўвае хутка ўтварыць пары.

Такім чынам, педагагічны вопыт паказвае, што пры ўмове асаблівай арганізацыі адукацыйнага працэсу з выкарыстаннем дыдактычных гульняў этнакультурнага накірунку ствараюцца спрыяльныя ўмовы для развіцця не толькі асобасных, але і нацыянальных якасцей. Гэта актуалізуе праблему пошуку эфектыўных умоў і сродкаў выхавання ў дзяцей нацыянальнай самасвядомасці, пачуцця годнасці і прыхільнасці да свайго народу, павагі да гісторыі і культуры свайго і іншых народаў, а таксама праблему пошуку эфектыўных шляхоў канструявання адукацыйнай асяроддзя, якое забяспечвае выхаванне нацыянальнай самасвядомасці дзяцей.

1. Дубініна, Д. М. Тэхналогія этнакультурнай адукацыі дзяцей дашкольнага ўзросту / Д. М. Дубініна // Педагогика и психология детства современное состояние, перспективы развития: сб. науч. ст. / Гродн. гос. ун т ; редкол.: С. А. Сергейко (гл. ред.) [и др.]. — Гродно, 2011. — С. 21-27.
2. Старжынская, Н. С. Сучасныя падыходы да нацыянальна-моўнай адукацыі дзяцей дашкольнага ўзросту / Н. С. Старжынская // Пралеска. — 2016. — № 10. — С. 3-8.

Вашко Ирина Михайловна
к.э.н., доцент Академии управления при Президенте Республики Беларусь

Социокультурное воздействие религии на социальную ответственность бизнеса

Изучение факторов, обусловливающих социальную ответственность бизнеса, особенно важно в условиях развития рыночных отношений и построения социально-ориентированной экономики в Республике Беларусь. Ключевые религиозные детерминанты, определяющие формирование подходов к социальной ответственности бизнеса, имеют свои особенности в католицизме, православии и протестантизме, что в свою очередь влияет на уровень развития и восприятие социальной ответственность бизнеса.

Изучая социальные и культурные детерминанты, определяющие социальную ответственность бизнеса, можно выделить следующие основные группы:

(а) социальные и культурные характеристики определяемые типом общества, в котором находятся представители бизнеса, и совокупностью наиболее важных способов регулирования социального поведения, разработанных на основе системы ценностей общества, которые усваиваются членами общества как сознательном, так и подсознательном уровнях;

(б) доминирующая религия, которая определяет черты национального характера и социальной ответственности в бизнесе;

(в) философское образование и сформированные им ценности, которые проявляются в социальной ответственности бизнеса.

В настоящее время в Беларуси происходит трансформация социокультурных ценностей, обусловленная условиями транзитивной экономики и изменением общественных отношений. Осуществляется пересмотр системы философского и религиозного образования, что, в свою очередь, воздействует на формируемое им мировоззрение. Происходят изменения в восприятии религиозных ценностей, в разных регионах страны доминируют различные религии (католицизм и православие), расширяются позиции протестантизма. Влияние доминирующих религий на деловое поведение является предметом ряда исследований. Не все считают, что у бизнеса должна быть общественная совесть. Экономист Милтон Фридман отмечал, что социальные обязанности бизнеса отличаются своей аналитической слабостью и отсутствием строгости, и только люди могут иметь чувство социальной ответственности [1]. Тем не менее, ряд исследователей находят связь между религиозными ценностями, сложившимися в обществе, и социальным поведе-